

gatartás hiányzik: a profiságnak a tisztelete. A közművelődésben életképes szervezeteket kidolgozó és létrehozó profi tudásra lenne alapvetően szükség. Az elmúlt majd' négy év azt bizonyítja, hogy nincs társadalmi helye az ilyen tudásnak a mi közművelődésünkben. A profik nem kapnak kiemelt támogatást. Persze, könnyű nekik — ha valóban profik, könnyűszerrel találunk „támogatókat” egy-két határral odább is. Minálunk — és ezt ténymegállapításként mondom — a sok pénzre, sok emberre, nagy ünnepre szocializált mentalitás dominál. Kísértetiesen reprodukálódik a szocializmus „örök-kévalóságot termelő” gyakorlata: a ciklikus ünnepek sorából áll össze az év, az Idő — a mindennapok, a maguk csendes, valóságát formáló tevékenységeikkel nem számítanak.

3. „Ideológia”

Ha eszelekvésvezérlő eszmerendszerről beszélünk, akkor a szót csak idézéjelesen használhatom — valójában ugyanis kevesebb, amiről szólok, mint egy kidolgozott eszmerendszer. Egy kulturális mentalitásról, egy értelmiségi viselkedésmódról van szó; nem arról, amely „ideológiaként” ünnepi beszédekben kinyilatkoztatják, hanem arról, ami az időben kibontakozva, gyakorlattá válva létezik.

Legtöbbször a felvilágosodás értelmiségiéjének alapvonásait ismerhetik fel az alábbiakban:

1. a „nép” és „értelmiségi” közötti nagy képzésbeli/felfogásbeli különbség ellenére, ettől eltekintve, az egység hangoztatása;
2. elhivatottság-érzés a szerep játszására; a kétely minden fajtájának kizárása; illúziója annak, hogy a szerepet „lenni”, a „felvilágosítandók” körében is maradéktalanul elfogadják/támogatják;
3. a határok „szilárd” tudása, a határok elfogadásának másoktól való megkövetelése: mi az, ami

normának számít (műveltségnek, kultúrának...). Ez az értelmiségi és városi normák/viselkedés modellek dominanciájának az elismerését/elismertetését jelenti.

Ez a viselkedésmód/mentalitás nagy teret kapott egy világmegváltó ideológia szolgálójaként, az elmúlt évtizedekben Európa keletibb felén. Mondhatni: a lezajlott modernizációs folyamatok egyik leghatásosabb motorja volt. Ismereteim, sajnos nagyon hiányosak. Azt ugyanis nem lehet megkérdőjelezni, hogy a „szocializmus” fokozatosan „terjedt el”, hódított teret. A módszereket, a terjedés ritmusát, s főleg valóságos, tartós hatását — még nem vizsgálták alaposabban a román társadalomban, a romániai magyar társadalomban. Így hát emlékezősek, szóbeli közlések dzsungeléből kell előbányászni, „rendbe szedni” a történeteket: hogyan járták nagyvárosi „agitációs brigádok” Tito-ellenes, vagy más aktuális jelenetekkel a falvakat, amíg helyben is meg nem teremtődtek a feltételek a műkedvelő-akciókra; hogyan zajlottak az első rajoni, tartományi kultúrversenyek; milyen szerkezetű volt, hogyan működött — a tanfelügyelőség mellett, azzal karöltve, a tanügyiekre, mint propagandistákra támaszkodva — a rajoni kultúrosztály? Ugyanígy: mi is volt az, hogy megyei kultúrbizottság, majd: Szocialista Nevelés és Kultúra Megyei Tanácsa?

És így érünk el közművelődésünk jelenéhez.

Végül is:

1. Az információ a közművelődést (is) leginkább befolyásoló hatalom (lesz).
2. Profik számára kellene társadalmi feltételeket kialakítani.
3. Kulturális mentalitások, értelmiségi viselkedésmódok pluralitására lenne szükség.

GAGYI JÓZSEF

Benkő András

Kórusaink történetéből

A KOLOZSVÁR-HÍDELVEI FÖLDÉSZ ÉNEKKAR

1. A két kolozsvári országos dalosverseny (1874, 1880) serkentésére és a korábban megalakult helybeli énekkarok eredményes munkálkodásának hatására a múlt század nyolcvanas éveiben újabb kórusok kezdtek működni a Szamos-parti művelődési központban. Erre az időszakra esik a címben jelzett énekkar megalakulása is. 1882 novemberében, e sorozatból már ismert Tóth Tamás alsóvárosi kántortanító irányításával kezdték el tevékenységüket. Próbáikat a hídelvei (Rudolf úti) elemi iskolában, majd az első világháború

idején lefoglalt termék miatt átmenetileg Kilin Ferenc házában tartották. Az 1948-as államosításig később is a felekezeti iskola nyújtott számukra hajlékot. Ott tartották egyébként a Molnár Lőrinc, hídelvei lelképásztor által adományozott harmóniumot is. Az utóbbi évtizedekben (szintén) a parókia biztosította próbalehetőségeit.

Az énekkar első elnevezése a pecsét szerint ez volt: A Hídelvei Ref. Földművelők Énekkara Kolozsvárt, alakult 1882, s csak később tértek át a nyelvújítás szellemére valló földész név alkal-

mazására (1910-ben már ezt az újabbat használták).

2. Az alakulástól kezdve egyházi énekkarként működött; 1928-ig, tehát majdnem félszázadon át a karmester járandóságát is az egyház folyósította.

3. A mintaszerűen szervezett dalkar élén díszelnökként a mindenkori hídelvei parókus lelkész állott: a már említett Molnár Lőrinc után Benedek Árpád, dr. Bíró Mózes, Nagy István s a jelenlegi lelképásztor, Sógor Sándor. A jó munka biztosításához kottatárost, zászlóvivőket, rendezőket, ellenőröket és tizenkét tagú választ-

ánányt állítottak az élre. Századunk eleje óta választottak pártoló- és tiszteletbeli tagokat is, amint ez más mekkamál is szokás volt. Álljon itt a 60. és 75. évforduló idején működő vezetőség — áldozatos munkájuk elismeréseképpen:

1942:	1957:
Előszelnök: dr. Bíró Mózes	dr. Bíró Mózes
Tiszteletbeli elnök: Szilágyi András	?
Karalélnök: Gyulai György	Szilágyi András
	Bagaméri József
Előnök: Kőmőcsi Márton	Szilágyi József
Előlelnök: ifj. Adorján János	Simon József
Előszektáros: Simon József	Mezei György
Elővezető: Kőmőcsi György	Kocsis János

Alapszabályukat a kor szokása szerint az akkori belügyminisztérium hagyta jóvá, ezt 1904-ben módosították és nagyobb időközökben felfrissítették a tagság emlékeztetőben (pl. 1913-ban).

A tagok száma az utóbbi évtizedekig nem mutatott különösebb ingadozást (1910=34; 1936=45; 1942=36; 1957=33) az utánpótlás válsága miatt, az elmúlt évtizedben csökkent lényegesen.

4.1. Az énekkar viszonylag fontos szerepet töltött be a hídelvei gyülekezet életében, illetőleg a kolozsvári „földész társadalom”-ban. Egyházi énekkarok révén, minden sátoros ünnepen megszólaltatott egy-két éneket a templomban. Közreműködött az íriszi, kerekdombi, Bulgária-telepi imaházban, illetőleg templomban. Jelen volt vezetői életének örömteljes, vagy gyászos pillanataiban: Bíró Mózes lelkipásztor és esküvője alkalmával köszöntötte énekével, Máthé Ákos karmesterétől temetésén búcsúzott. Volt előadások, amikor a kolozsvári parókia is igényelték a szereplését: Herepei Ádám fiának, illetve Vásárhelyi János püspök feleségének temetésén (1919, 1947) énekeltek, Farkas utcai ünnepélyeken vettek részt (Szenczi-, reformációs ünnepély — 1934, 1952, 1956, 1957).

Elhangzott éneke templomszenteléskor, lelkészbeiktatókon, vagy templomhelyreállítás-, felújítás után (Monostor 1937, Alsóváros 1953, Írisz, Kerekdomb 1955, Fejérd 1956 stb.).

4.2. Kivette részét jótékonyági fellépésekből: adakozott orgonajavításra (1951), vízkárosultak megsegítésére (1941); ott volt szeretet-vendégségen (1957), vagy az ifjúsági Keresztyén Egyesület összejövetelén (1930). Jelen volt a hídelvei iskola százéves fennállásának megünneplésén (1933) és más rendezvényein is, akárcsak székház- és otthonavatáson (1949).

4.3. Műsorszámával színezte az Erdélyi Gazdasági Egylet kiállítását (1937), a kolozsvári Mezőgazdasági Akadémia megnyitását (1940), az Erdélyi Méhészegylet rendezvényét (1938), a Gazdakörét (1942). Meghívták a Romániai Magyar Dalosszövetség főtitkárának szerzői estjére, ahol annak Petőfi-dalait szólaltatta meg (1934), s egyike volt annak a tizenkét énekkarnak, mely a Dalosszövetség 1946-os közgyűlésén lépett fel.

4.4. Természetes, hogy legközelebbi kapcsolatot a kolozsvári földészénekkarokkal tartott fenn: együtt szerepeltek egyik-másik ilyen énekkar zászlóavatásán, a Bocskai-kórus félszázados, a Bethlen-énekkar százéves fennállásának megünneplésén (1937, 1986), ezek az énekkarok is megtisztelték jelentősebb ünnepeit — mint lennebb látni fogjuk, az 1957-es műsoron. A három földészénekkar közösen rendezte meg az 51-es gyalogezred matinéját (1941, a

kolozsvári földészek — a hóstátiak, amint általánosan nevezték — ebben az ezredben katonáskodtak).

4.5. Énekelte együtt más helybeli és más településsel kórusokkal is: a kolozsvári Lyrával (1934, 1936), a helybeli Zwinglivel (1936), az iparosok alakította kolozsvári hídelvei Bethlen dalárdával (1936), s vendége volt a Kolozsvár-Belváros-i vegyeskar is (1957).

4.6. 1938-ban Kolozsvárt három versenyen vett részt. Először a hídelvei gyülekezet nyolc énekkara (!) sorakozott fel Técsy János, dr. Adorjáni Dezső és Máthé Ákos vezetésével, majd az Alsóvárosban Kádár Géza szervezett — kötött és szabadon választott darabban — városközi vetélkedőt és júniusban sor került a Romániai Magyar Dalosszövetség hatodik országos versenyére is. A Dalosszövetségnek 1926 óta volt tagja, s öt versenyén vett részt:

1932. aug. 21-én Nagyenyeden, s a II. csoport 2. díját,
1933. júl. 9-én Szamosújváron a III. csoport 1. díját,
1934. júl. 1-én Bánffyahunyadon a II. csoport 2. díját,
1936. júl. 12-én Désen, a II. csoport 2. díját,
1938. jún. 3-án, Kolozsvárt, a III. csoport 2. díját nyerte el.

Részt vett a Dalosszövetség által rendezett tor-daszintézlői évfordulón is.

E szereplések sajtóvisszhangjából idézünk két részletet: „Jó felkészültséggel állott versenyre. Tempói helyesek, különösen a kötött kar frissét hozta ki kellő gyorsasággal és [hang]súlyozással. Dinamikája helyes, színezése, agogikája gondosan kidolgozott. Itt-ott intonálási hanyagságok jelentkeztek...” — olvashatjuk a szamosújvári versenybizottság jelentésében.

“Elég jó hanganyag, de tenorja inkább magas bariton; felső hangjai érdesek, kiabálók. Színezése kissé felületes. Összhangjai nem mindig tiszták. Kötött karában a tenor... melizmája igen jó volt...” — írták 1938-ban az országos megmérettetés alkalmával.

5. Műsoranyagukba betekintést nyújtanak a gyakor-rabban és jelentősebb alkalmakkor megszólaltatott darabok:

Beethoven: Isten dicsősége (1957, 1986)
Delly Szabó Géza: Kondorosi szép csárdásné (1938)

Nem arról hajnallik
(Bánffyahunyad, 1934)
Népek hatalmas Istene (1957)
Zászlószentelés (1928)

Goll János: A szeretet himnusza (1981, 1982)
Hoppe Rezső: Sűrű erdő, sötét erdő (1926)
Hoppe—Lavotta: A reményhez (1926)

Kodály Zoltán: Két kéne elvenni (Dés, 1936;
Kolozsvár, 1938)

Lányi Ernő: Kertem alatt... (1929)
Régi nóta (1929)

Liszt Ferenc: A lelkesedés dala (Dés, 1936)
Stein Károly: 100. zsoltár (E földön ti, minden népek, 1981)

Sztojanovits Jenő: Szerenád (1929)

Szügyi József: Két lány volt a falunak
(Szamosújvár, 1933)

Tárca Bertalan: Petőfi-dalok (1934)

Thern Károly: Dalünnepen

Veress Gábor: Régi székely nóták (1938).

Idézni lehetne még korábbi, általánosan elterjedt darabokból, ennél fontosabb azonban, hogy az énekkar előadásában, a Dalosszövetség kórusai között viszonylag új számokként hangzott el Liszt- és Kodály-alkotás is.

6. A jegyzőkönyvek és más források segítségével megkíséreljük összeállítani időrendben a kórus karmestereinek névsorát: Tóth Tamás (1882-1889), Kertész József (1889-1902), Kovács János (1903-1933), Kovács János idejében több éven át Imreh Zsigmond (1912-1914, 1928-1929), Szántó Béla (1933-1937), Máthé Akos (1937-1951), Mágori Tábita (1952-1953), Papp József (?-?), Gerzon Béla (1955-1959), Botos tiszteletes asszony (1960), dr. Adorjáni Dezső (1975?-1986), Radovics József (1986-).

7. Az énekkar történetében kiemelkednek a jelentősebb évfordulók: a felszázados 1932-ben, a hatvanéves 1942-ben, a 75-éves 1957-ben, s az igen szerény keretek között lefolyt évszázados, 1982-ben. Műsoranyag szempontjából leggazdagabb volt a háromnegyed-százados, 1957. június 10-én, mely két részben zajlott le. A díszelnök vezetésével ünnepi közgyűlést tartottak, ezen a házigazda-énekkar megszólaltatta jellegét, az **Ékes dolog dicsérni Uram, felségedet** kezdetű szoltárt, ezt követően Delly Szabó Géza darabját (**Népek hatalmas Istene**). Énekszámmal köszöntötte az ünnepeltek a Bethlen Gábor Földész Énekkar (Them: **Dalünnepen**) s a Boescai István Földész Énekkar (Veress: **Leborulunk** — Papp József, illetőleg Valádi György vezényletével). E közgyűlésen hangzott el Simon József vázlatos ismertetése az énekkar múltjáról. A záróbeszédet László Dezső esperes tartotta.

Délután a hídelvei templomban folytatódott a megemlékezés. Reményik Sándor, Csécsi Imre, Vargha Gyuláné, Vargha Tamás, Lampérth Géza és Tompa Mihály verseiből szavaltak földész leányok és ifjak. Kabdebóné Soós Gertrúd hegedű-, Stranzky Gyula csellószámmal színezte az ünnepséget. A hídelvei énekkar Gerzon Béla vezetésével adott elő kórusműveket (Beethoven: **Isten dicsősége**, korálfeldolgozások). A két vendég földész-kórus Dürner-, illetőleg Hohmann-darabban járult a műsorhoz (**Viharban, Isten, a magas égben**). Ezt szerencsésen egészítette ki a Belvárosi Vegyeskar László Dezsőné irányításával megszólaltatott Hassler-mű (**Mennybéli felség Isten**). A záróbeszédben Vásárhelyi János püspök méltatta a jubiláló énekkar gazdag tevékenységét.

8. Ezen az évfordulón 43 kórustagot és vezetőségi személyt tüntettek ki. Helyszűke miatt csak a húsz és annál több évig tevékenykedőket említem: egymásikuk emberéletnek is beillő időn át szolgálta hűséggel a hídelvei énekkart s ezen keresztül a romániai magyar kóruskultúrát (zárójelben az évek száma): Szilágyi András (59), id. Török Mihály (51), Simon József (49), id. Bagaméri István, Józsa István, Kilin József, Szilágyi József (39), Kocsis János, Kömöcsi György, Mezei György (36), id. Adorján János (34), Bálint József, Kocsis István (33), Gyulai György (28), Mezei Ferenc, Szabó Károly (26), Török Ferenc (24), Török István (23), Gyulai József (22), Adorján József és ifj. Török Mihály (20-20 év). Az akkori és ma is élő kórustagok — Gyulai Józseffel az élen — 37 évvel lettek idősebbek, s így közülük többen is félévszázados megszokítás nélküli tevékenységgel dicsekedhetnek. Kár, hogy a százéves évfordulót a súlyos politikai viszonyok miatt nem ünnepelhették meg méltó keretben, hiszen ott az ő kitarításuk és becsületes munkájuk is előtérbe került volna.

9. Az énekkar munkájának értékelésére — a fennebb említettek mellett — emlékeztetünk a Dalosszövetség főtítkárnak, Tárca Bertalannak (1932, 1946), László Dezső esperesnek (1957), Bíró Mózes parókus lelkésznek és Vásárhelyi János egyházkerületi

főjegyzőnek (illetőleg püspök helyettesnek, úgyszintén a Romániai Magyar Dalosszövetség alelnökének püspökké választásáig, majd püspöknek, 1929, 1934, 1947, 1950, 1957), vagy korábban Vásárhelyi Boldizsárnak (1919), Kádár Géza generális direktornak, az Alsóvárosi zenekedvelő és zeneértő lelképásztornak (1930), Bródy Miklós zeneszerzőnek és karmesternek (1936) elismerésére.

Reméljük, hogy ez a száztizenkét éves énekkarunk is megtalálja megújulásának és tovább-élésének modern kereteit, s egy elkövetkező jelentősebb évfordulóján újabb eredményeiről számolhat majd be kórusaink történetének krónikása.

Források:

1. Az énekkar két kötetnyi jegyzőkönyve (1910-1983, 1983-; az első kötet — 1882-1910 — a két világháború forgatagában elkallódott). Itt köszönjük meg Gyulai Józsefnek, az énekkar jegyzőjének, hogy ezt az anyagot és az 1942-es, az 1957-es évforduló csoportképét rendelkezésünkre bocsátotta.

2. Tárca Bertalan: *A Kolozsvári Hídelvei Ref. Földész Dalkör*. Keleti Újság, 1932. máj. 22.

3. *Magyar Dal* 1927, 1929, 1933, 1934. évfolyamainak egyes számai.

4. *A Romániai Magyar Dalosszövetség Értesítőjének* 1936. és 1938. füze.

KÖZMŰVELŐDÉSI FOLYÓIRAT

A szerkesztőség

munkatársai:

GÁBOR DÉNES

(főszerkesztő-helyettes)

GAGYI JÓZSEF

R. LÁSZLÓ FERENC

(felelős szerkesztő)

MURAD BETTY

(titkárnő)

SZABÓ ZSOLT

(főszerkesztő)

SZATMÁRI LÁSZLÓ

SZEKERES ATTILA

WINTER PÉTER

KASSAY MIKLÓS

(a Művelődés Egyesület
ügyvezetője)

Az Egyesület köszönet-

tel fogad a lap fenn-

maradását célzó

támogatásokat a

45.11.09.172 CEC —

Filiala Cluj

számlaszámon

Postacím:

3400 Cluj Piața Unirii

Nr.11., ap.7 C.P. 201

Tel/Fax.: 064/111267

Külföldi előfizetéseket

felvesz a RODIPET S.A.,

P-ța Presei Libere nr. 1,

sect. 1., București, PO-

BOX 33-57, telex: 11995

vagy 11034,

fax: 016/185673.

Állami megrendeléssel

támogatott lap,

kiskereskedelmi árát

feltüntetjük a külső

borítón

ISSN— 122-8693

Készült a kolozsvári
Gloria Nyomdában

Szabó Zsolt: Évfordulók és évfordulók	1
Gáspár Attila: Zilahi fesztiváltanulságok 94'	2
Hajdú Attila: Orvostovábbképző gyűlés a Báthory-Napokon	4
Szekeres Attila: Újságíróképzés Nagyváradon	4
Ősz Erőss Péter: Iskola és templom a moldvai magyarságnál	6
Gábor Dénes: Centenárium tünődések. Varga Nándor Lajos, 1895—1978	9
Kónya Adám: Varga Nándor Lajos Háromszéken	12
Hints Miklós: Az őrzők maradnak	13
Ferencz Zsófia: A jövőnek szolgálunk	14
G. J.: „Így volt a sorsunk...”	15
Böhm Antal—Éger György—Hadas Miklós: Multietnikus régiók és a határmentiség	17
Gagy József: A közművelődésről — három tételben	19
Benkő András: Kórusaink történetéből	
A Kolozsvár-Hídelvei Földész Énekkar	20
Tartalomjegyzék és névmutató az 1994. évre	23
Major László: Szopránfurulya-iskola (12.)	27
Palestrina: Hét himnusz (7.)	30
Vadrózsák	
Pozsony Ferenc: Az erdélyi szászok karácsonyi szokásai	32
Mirk László: Tánc és temetés	37
Zsigmond Győző: Egy népszokás, a kiabálás a hegybe (strigarea peste sat) és interetnikai vonatkozásai a Mezőségen	39
Olosz Katalin: Magyartanítás és néprajzi tájékozódás	41
Szentmiklósy Dénes: Egy marosvásárhelyi hetivásár	43
Enciklopédia	
Kiss Ferenc: Medgyes Lajos, a népek testvériségének hirdetője	44
Ricci József: A magyarlónai református templom ékessége	45

Lapszámunkat Varga Nándor Lajos alkotásaival illusztráltuk

hasonlíthatatlanul szellemesebbek virágos tábláinál, még akkor is, ha az utóbbiak részletgazdagságuk miatt tökéletesebben megoldottaknak tűnnek. Madarakon kívül leggyakrabban kigyót és szarvast festett."

A felsorolt vélemények különféleképpen méltatják Umling Lőrincék közel félévszázados templomfestő munkásságát. Végső soron megállapíthatjuk, hogy ez a tehetséges és szorgalmas szász festő-asztalos több mint negyven kalotaszegi és volt Szolnok-Doboka megyei református templom belső (deszka) festését végezte el, és a díszítésnél használt virágmintái nagyon változatosak és derűsek. Ezek a szemet-lelket gyönyörködtető, reneszánsz hatást tükröző virágminták egyaránt tartalmaznak szászos és magyaros ízlésű motívumokat, ami bizonyítja, hogy Umling Lőrinc erdélyi szász környezetből érkezett, itt pedig (főleg Kalotaszegen) alkalma adódott megismerkedni a szintén nagyon gazdag, változatos és csodálatos magyar népi díszítőmotívumokkal, melyeket alkotó módon felhasználó munkáiban. Umling Lőrinc virágmintái derűt varázsolnak templomainkba. Alakos mintái már kevésbé sikerültek. Még az a szerencse, hogy Umlingék általában kevés alakos ábrázolást festettek, fő témakörük a virágmotívum volt, ezek színezésében Umling Lőrinc valószínűleg művész volt.

Templomaink sokkal szegényebbek volnának, ha nem díszíteték kazettás mennyezetét, karzatait, szőszékkoronáit, padjait Umling Lőrinc virágos motívumai, amelyek több mint kétszáz év távlatából ma is dicsérik az alkotó mestert és a művészet-pártoló lelkipásztorokat, akik meghívták falujukba és megbízták templomuk „virágozásával”. Őrizzük meg szeretettel és féltő gondoskodással ezeket a művészi alkotásokat, amelyeket derék elődeink hagytak ránk. Ezeket csak úgy tudjuk megőrizni és utódainkra hagyni, ha gondoskodunk restaurálásukról. Ez a munka komoly szakértelmet és nagy anyagi áldozatot igényel ugyan, de ez a fontos közbelépés nem tűr halasztást, mert minden elmúló évvel egyre jobban rongálódnak értékes templomi műemlékeink.

RICCI JÓZSEF

Böhm Antal, Éger György, Hadas Miklós, tudományos kutatók, Teleki Alapítvány — Budapest * Mirk László, tanár — Csíkszereda * Kiss Ferenc, tanár — Dés * **Benkő András, zenetörténész** * Hints Miklós, vegyészmemnök * Pozsony Ferenc, néprajzkutató, egyetemi adjunktus — Kolozsvár; * Ricci József, ny. tanító — Magyarlóna * Olosz Katalin, néprajzkutató — Marosvásárhely * Kónya Ádám, művészet-történész, a Székely Nemzeti Múzeum igazgatója * Ósz Erőss Péter, könyvtáros * Zsigmond Győző nyelvész, egyetemi adjunktus — Sepsiszentgyörgy * Ferencz Zsófia, tanító-jelölt — Szamosardó * Major László, zene tanár — Székelyudvarhely * Hajdú Attila, orvos — Szilágysomlyó * Gáspár Attila, zene tanár, a Szilágymegyei Művelődési Felügyelőség tanácsosa — Zilah

A Művelődés megrendelhető minden postahivatalnál. Sorszámunk a sajtókatalógusban: 4067. A Könyvesház sorszáma: 7055. Előfizetőknek egy negyedévre 600 lej, egy szám ára 200 lej. Magyarországon előfizethető a Könyvtárellátó úttján (1391 Budapest Váci út 19 p. f. 204) egy szám ára 50 Ft. Megvásárolható, illetve előjegyezhető a Művelődés és a Könyvesház az alábbi helyiségekben:

KOLOZSVÁR: a szerkesztőségben (utánvétellel régebbi számok is); Előfizethető az Apex lapterjesztőnél (Jókai u. 16); Egyetemi Könyvesbolt; Mikó Könyvtár; Röser Antikvárium;

ARANYOSGYÉRES: Papp Ödön, A. Vlaiu u. 6 szám;

DÉS: RÉS—CLUB;

TORDA: RMDSZ;

NAGYVÁRAD: Bihari Napló Lapterjesztő Vállalat (Stadionului u. 25 sz.);

BRASSÓ: Könyvvásár (Brassói Lapok) Sadoveanu utca 3 sz.;

NAGYENYED: Bethlen Gábor Líceum;

CSÍKSZEREDA: Márton Áron Gimnázium a Julianus Alapítvány;

GYERGYÓSZENTMIKLÓS: Ambrus András, Kossuth Lajos u. 54. sz.; Salamon Ernő Líceum (Garda Dezső);

GYERGYÓALFALU: Könyvtár;

MADÉFALVA: Református parókia;

SZÉKELYUDVARHELY: Benedek Elek Tanítóképző és Tamási Áron Gimnázium;

SZÉKELYKERESZTÚR: Múzeum;

DÉVA: RMDSZ;

SEPSISZENTGYÖRGY: BOJTÁR Kft; TRISEDES Lapterjesztő Vállalat;

BARÓT: Városi Művelődési Otthon;

KÉZDIVÁSÁRHELY: Bod Péter Tanítóképző;

KOVASZNA: Kőrösi Csoma Sándor Líceum és Városi Könyvtár;

MÁRAMAROSSZIGET: Hollósy Simon Művelődési Egyesület;

MAROSVÁSÁRHELY: RMDSZ; Vártemplom parókiaja; Fazekas Károly lapterjesztő (Ștefan cel Mare tér 20 sz.);

DICSŐSZENTMÁRTON: Sipos Domokos Művelődési Egyesület;

RADNÓT: Általános Iskola;

SEGESVÁR: RMDSZ;

SZÁSZRÉGEN: katolikus plébánia; központi református parókia;

SZATMÁRNÉMETH: DOMINO Kft;

MEDGYES: református parókia;

ZILAH: RMDSZ;

SZILÁGYCSEH: MADISZ;

SZILÁGY SOMLYÓ: Báthory Alapítvány;

BUKAREST: a Petőfi Sándor Közművelődési Egyesület.